

דף מקורות - פרשת בהר-בחוקותי – הבכור והמעשר

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכא' אייר תשע"ז
א. ויקרא כה - 'וידבר ד' אל משה בהר סיני לאמר. דבר אל בני ישראל.. כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לד'. אבן עזרא - אין מוקדם ומאוחר בתורה. וזו הפרשה קודם ויקרא, וכל הפרשיות שהם אחריו, כי הדבור בהר סיני, ועתה כרת הברית הכתובה בפרשת ואלה המשפטים, והזכירה במקום הזה לחבר תנאי הארץ. וכאשר אמר על העריות, כי בעבורם תקיא הארץ אותם, כן אמר בפרשת אם בחקותי על שבתות הארץ, והזכיר בתחלה פי' השבתות.

ב. ויקרא כו' כה - 'והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית.. אבן עזרא .. -כי זאת הברית הכרותה בסיני הכתובה בפרשת ואלה המשפטים, יום קבלו על נפשם ואמרו נעשה ונשמע (שמ' כד, ז), אז נכרתה הברית ואמר להם כל הפרשה הזאת.

ג. ויקרא כז - 'וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לד' הוא קדש לד'. וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לד'. אלה המצות אשר צוה ד' את משה אל בני ישראל בהר סיני. אבן עזרא - בהר סיני פירשתיו בפרשה הזאת. ומי שיש לו לב להבין סוד העולם, אז ידע סוד הבכור והעשירי. והנה אברהם נתן המעשר, גם כן יעקב אבינו עליו השלום. ועוד אגלה קצת הסוד בזכרי מעשר שני, אם יעזרני אחד ואין לו שני.

ד. דברים יד - 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה. ואכלת לפני ד' אלוקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגןך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את ד' אלוקיך כל הימים. אבן עזרא - ודע, אם תחל ממעל הנה האחד ראש, ואם ממטה הנה העשירי. וזה סוד הבכור והמעשר. ודע, כי האחד איננו בחשבון, וכן העשירי, כי הוא כנגד האחד, כי הוא ראש למחברת השנית, וסוף למחברת הראשונה. וכל שרש בחשבון, סמוך אליו מפניו ומאחריו. ובעבור היות האחד והעשרה עיקריים והאמצעיים חמשה וששה הם הנקראים עגולים, על כן אותיות הנח הם אלה הארבעה. ומהם אותיות השם הנכבד והנורא.

ה. זבחים נו - הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים, שחיטתן בכל מקום בעזרה, ודמן טעון מתנה אחת, ובלבד שיתן כנגד היסוד. שינה באכילתן, הבכור נאכל לכהנים, והמעשר לכל אדם, ונאכלין בכל העיר, בכל מאכל, לשני ימים ולילה אחד.

ו. החינוך שש - 'משרשי המצוה, שהאל-ל ברוך הוא בחר בעם ישראל וחפץ למען צדקו להיות כולם עוסקי תורתו ויודעי שמו, ובחכמתו משכם במצוה זו למען ילמדו יקחו מוסר, כי יודע אלוקים שרוב בני אדם נמשכים אחר החומר הפחות בשגם הוא בשר, ולא יתנו נפשם בעמל התורה ובעסקה תמיד, על כן סיבב בתבונתו ונתן להם מקום שידעו הכל דברי תורתו על כל פנים, שאין ספק כי כל אדם נמשך לקבוע דירתו במקום שממונו שם. ולכן בהעלות כל איש מעשר כל בקר וצאן שלו שנה שנה במקום שעסק החכמה והתורה שם והיא ירושלים, ששם הסנהדרין יודעי דעת ומביני מדע, וכמו כן נעלה לשם מעשר תבואתנו בארבע שני השמיטה, כמו שידוע שמעשר שני נאכל שם, וכן נטע רבעי שנאכל שם, על כל פנים או ילך שם בעל הממון עצמו ללמוד תורה או ישלח לשם אחד מבניו שילמד שם ויהיה ניזון באותן פירות. ומתוך כך יהיה בכל בית ובית מכל ישראל איש חכם יודע התורה, אשר ילמד בחכמתו כל בית אביו..

ז. רמב"ם הל' מעשר פ"א ה"ב - מעשר ראשון מותר באכילה לישראל ומותר לאכלו בטומאה שאין בו קדושה כלל, וכל מקום שנאמר במעשרות קדש או פדייה אינו אלא מעשר שני. רמב"ם בכורות פ"ז ה"ח - קבעו חכמים שלשה זמנים בשנה למעשר בהמה ומשיגיע זמן מהן אסור לו למכור או לשחוט עד שיעשר ואם שחט הרי זה מותר, ואלו הן השלשה זמנים: ביום חמשה עשר קודם הפסח וביום חמשה עשר קודם עצרת וביום חמשה עשר קודם החג, וכל זמן מאלו נקרא גורן מעשר בהמה, נמצאת אומר שהגרנות של מעשר בהמה ביום אחרון מחדש אדר וביום שלשים וחמשה מספירת העומר וביום אחרון

מחדש אלול, ולמה קבעו הגרנות בימים אלו כדי שתהיינה הבהמות מצויות לעולי רגלים, שאף על פי שמותר למכור קודם שיעשר כמו שביארנו היו נמנעים למכור עד שיעשרו ויעשו המצוה.

ח. קובץ ו' רנט - 'ממה שמסיחין את הדעת מהשכל היותר פשוט, סובלין ממיעוט ההופעה בשכל היותר עליון, כי הראשית והאחרית זו בזו נעוצות.

ט. אורות הקודש ב' שכ - 'בדעות היונקות מן החול, כשהן מתרוממות אל התוכן הרוחני, הרי הן עוזבות את התוכנים המעשיים והממשיים לגמרי, מפני שאין כחן יפה לכלול הכל באגודה אחת, באשר הן עצמן הולכות ממקור שכבר הופרד, מסיגים שהוצאו מחוץ למערכת החיים המלאים, הכלולים כל עולמים, ובאותן שהן יונקות ממקור הקודש, כל מה שהן יותר מתעלות, הכל מתעלה עמן, והגויות וכל כחותיהן, מכשירהן וצביון, מתעלה ומתקדש על ידיהן, והעולמים בכל ממשיותם הנם מתעדנים על ידן, ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. וכל מה שהחוט הנמשך ממרומי הקודש הוא מכוון יותר לעומת ישרו. הולך הוא שיגובו ומאגד את כל התוכנים המעשיים בחיים, את כל הבריות בפועל, את כל העולמים בציור, את כל התקוות ומשאות הנפשות הכלליות והפרטיות, ומחברם יחד לטפוס כללי, שלא יפול צרור ארץ.. אותן הדעות עצמן, שכשהן הולכות לצד הרוחני שבציור, מתוך צמצום החול שלהן, אינן יכולות לאחד את כל היש בחוברת, והתוכנים המעשיים והיסודות הגופניים משתלפים מהן, כמו כן כשהן יורדות אל העפר, מתקשרות בסדרים המעשיים ובהערכות הגופניות, מיד נשמטים מהן כל תוכני הרוח, והשיקוע העפרי מתגבר עליהן.. ואור הקודש מתאדר על הכל, מתגדל על כל כל, ובמקום ירידתו לעמקי התחתיות שם הוא מוצא את כל מרום וקדוש, ובמקום עליתו למרומי שפירי גבוהים שם הוא מוצא שורש כל אשר ירד ונשפל. אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים, גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך. והסקירה הזאת, הרוויה מטללי האמת הנצחיים, היא העומדת לעד ומעמדת עדי עד את שם ישראל. כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני כן יעמד זרעכם ושמכם.